

CAHİL KENT VE ERDEMLİ ŞEHRİN MİMARİ FARKI

Mustafa Çevik

Cehalet ve erdemin kentteki yansıması her zaman nettir. Cahil kentler ve cahil kentin yöneticileri kenti imar ederken etik, estetik ve inanç değerlerini gözetmez. Gözettiği tek şey "ihtiyaç"tır. Maddeye, mekana, malzemeye ve tasarıma "satılabilir" piyasa değeri açısından bakar. İlkel teknoloji döneminde de böyle idi bu gün de değişmedi.

Ama erdemli kent ve erdemli kent yöneticileri kenti imar ederken önceliği etik, estetik ve inançsal değerlerin nasıl yansıtılacağına verir. Birincisi yani cahil kentte "kalkınma" merkezli kent ve imar yaklaşımı var iken erdemli kentte ise imar faaliyetinin her alanına "iyi"nin hakimiyeti ve yansıması merkeze alınır.

Cahil kentte mimari malzeme ve tasarım sadece bir nesnedir. Ama erdemli kentte mimari malzeme ve tasarım bir mesaj vermek üzere tasarlanır. Çünkü doğanın içinde yer alan her şey zaten kendi "lisan-ı hali" ile mesaj içermektedir. Bütün evren ve içindekilerin verdiği mesaj tevhid ve yaratıcıya itaat mesajıdır. Onun için tevhidi medeniyet ilkesinde mimari ve kent imarı tasarlanırken varlıkların mesajı korunmalı ve daha belirgin hale getirilmelidir.

Kentin bütün bir yaşam alanı bu minvalde tasarlanmalıdır. İnsan ilişkileri, alışveriş mekanları, eğlence mekanları, kütüphaneler ve dinlenme mekanları bu tasarımın dışında düşünülmemelidir. Bir beton yığını haline dönüşmemesi için kentin imar yapısı doğal haline yani yaratılmış duruma ve amacına uygun tasarlanmalıdır.

Doğada Var Olan Mesajı Gizleyen İmar

Doğada, dedik ki, Yaratandan yaratıcıya mesaj vardır. Bu mesajı imar ve mimari gelenek ile daha belirginleştirmek mümkün iken bu gün şehrin kendisi gibi insan da, mesaj da, anlam da hepsi betona gömülmektedir. Bu bir anlamda hakikati veya mesajı perdelemektir. Doğada insana verilmek istenen Yaratıcı mesajın üstünü örtmek bir çeşit inkarcılıktır aslında. Farabi'nin yaklaşımı ile böyle bir kent anlayışı aslında "cahiliye" kent anlayışıdır. Haktan ve hakikat mesajından uzak duran kent hakikati de gizleyip gömmüştür beton yığına.

Eğer hakikat apaçık ise doğada onu gizlemek mimarinin ve şehir planlamacılarının işi olmamalıdır. Madem ki hakikat doğal haliyle anlaşılabilir bir şeydir o halde şehirler inşa ederken insan gibi hakikati de betona gömmeye hakkımız yoktur. Hakikat kentin mimari dokusunda da kendi varlığını koruyabilmelidir.

Bugün birçok insan şehrin imar yapısının getirdiği mimari, ses ve ışık kirliliği nedeniyle doğaya bir kez bile bakışlarını yönlendirmeye vakit bulamamaktadır. İşte bu aslında "hakikati gömen kent"ten başka bir şey olmamaktadır. Cahil kentin yapısı hakikati gizleyen, onu görmeyi engelleyen şeklindedir.

Erdemli kent ise insanın hakikati apaçık olarak gözünü çevirdiği her yerde, taşıdığı sanat ruhunun inceliğine bağlı olarak, görebildiği kenttir. Kent insanı eğitir dendiğinde kast edilen bu durumdur. Kentler, insanı cehalete doğru da eğitir erdeme doğru da. Mimari malzemede yer alan Tanrısal mesaj “kalkınma merkezli” kent anlayışı sayesinde yok edilmemelidir. İnsanın mimarı yoluyla hakikati talan etmesine izin verilmemelidir. Bunu yapan mimarları engellemek de erdemli yöneticilerin görevidir.